Mirasçılıktan Çıkarmada Husumet

MAHKEME	KARAR TARİHİ	SONUÇ
Yargıtay Hukuk Genel Kurulu	18.02.2026	Bozma

ESAS NO	KARAR NO	İLGİLİ HÜKÜMLER
2025/57	2026/85	TMK 510, TMK 511, TMK 512, TMK 517, TMK 558, HMK 110, HMK 165, HMK 167, HMK 371

ÖZET

Mirasçılıktan çıkarılan oğul, çıkarma ve mal vasiyetine ilişkin iki vasiyetnamenin iptalini yalnız vasiyet alacaklısına karşı istemiştir. HGK, çıkarmanın iptali davasının çıkarmadan yararlanan altsoya açılmasını, mal vasiyeti talebinin tefrik edilip bu davanın sonucunun beklenmesini aramıştır.

Bu kararın özeti ve değerlendirmesi
savun.av.tr/mirasciliktan-cikarmada-husumet-ve-tefrik-hgk-2026-85/ →

Karar metni

Yargıtay Karar Arama sisteminde yayımlandığı hâliyle, değiştirilmeden aktarılmıştır. Taraf adları kaynakta anonimdir.

Hukuk Genel Kurulu 2025/57 E. , 2026/85 K.

"İçtihat Metni"

MAHKEMESİ :Asliye Hukuk Mahkemesi

SAYISI : 2024/148 E., 2024/198 K.

ÖZEL DAİRE KARARI : Yargıtay 7. Hukuk Dairesinin 05.02.2024 tarihli ve

2022/7255 Esas, 2024/560 Karar sayılı BOZMA kararı

Taraflar arasındaki vasiyetnamenin iptali olmadığı takdirde tenkis davasından dolayı yapılan yargılama sonunda İlk Derece Mahkemesince davanın reddine karar verilmiştir.

Kararın davacı vekili tarafından istinaf edilmesi üzerine Bölge Adliye Mahkemesince istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesi kararının davacı vekili tarafından temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 7. Hukuk Dairesince yapılan inceleme sonunda bozulmuş, İlk Derece Mahkemesi tarafından Özel Daire bozma kararına karşı direnilmiştir.

Direnme kararı davacı vekili tarafından temyiz edilmekle; kesinlik, süre, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan inceleme sonucunda, temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten sonra Tetkik Hâkimi tarafından hazırlanan gündem ve dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I. DAVA

Davacı vekili dava dilekçesinde; müvekkilinin annesi olan ...'ın 25.02.2018 tarihinde vefat ettiğini, geride mirasçı olarak davacı oğlunun kaldığını, murisin gözlerinin görmemesi ve obsesif kişilik bozukluğu nedenleriyle %99 oranında engelli olduğunu ve davacıya doğumundan itibaren anneannesi ve dedesi tarafından bakıldığını, murisin ekonomik durumu çok iyi olduğu hâlde oğluna maddi destekte bulunmadığını, psikolojik sebeplerle oğlunun evlenmesini istemediği gibi düğünde kayınvalide olarak gelinlik giyecek derecede akıl sağlığının yerinde olmadığını, evlendikten sonra da sürekli huzursuzluk çıkardığını, murisin temizlik takıntısı nedeniyle 2005 yılında adına kayıtlı olan evini satarak çeşitli otellerde yaşamaya başladığını, şeker hastalığı nedeniyle diyalize girdiğini, bu hastalıkları nedeniyle 2017 yılında Gürcistan asıllı davalının kendisine bakıcı olarak tutulduğunu, sonrasında Ankara 58. Noterliğinin 12.09.2017 tarihli ve ... yevmiye numaralı sayılı vasiyetnamesi ile haksız sebeplerle oğlu olan davacıyı mirasçılıktan çıkardığını, aynı anda ... yevmiye numaralı vasiyetname ile de adına kayıtlı ... marka aracını bakıcısı olan davalıya bıraktığını ileri sürerek her iki vasiyetnamenin de iptaline, bunun mümkün olmaması durumunda ise tenkis hesabın yapılarak saklı payına düşen bedelin müvekkiline ödenmesine karar verilmesini talep etmiştir.

II. CEVAP

Davalı vekili cevap dilekçesinde; tüm iddiaları inkârla vasiyet eden ...'ın vasiyetnamelerin düzenlenme tarihinde akıl sağlığının yerinde olduğunu, davacının annesi ve diğer akrabaları ile manevi anlamda hiçbir bağ kurmadığını, annesini ekonomik anlamda menfaat elde etme aracı olarak gördüğünü, telefonla annesini aramadığı gibi annesinin kendisini aramasını engellediğini, son olarak Ankara ...de annesine hakaret ve küfür ettiğini, müvekkilinin dört yıl boyunca murisin yanından bir gün dahi ayrılmaksızın kendi öz annesi gibi ilgi ve sevgiyle baktığını, yeri geldiğinde sırtında hastaneye götürdüğünü, bu sebeple taraflar arasında duygusal bir bağ oluştuğunu belirterek davanın reddini savunmuştur.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI

İlk Derece Mahkemesinin 21.01.2021 tarihli ve 2018/315 Esas, 2021/12 Karar sayılı kararı ile; Türk Medeni Kanunu'nun 510. maddesine göre mirasçının mirasbırakana veya mirasbırakanın aile üyelerine karşı aile hukukundan doğan yükümlülüklerini önemli ölçüde yerine getirmediği takdirde mirastan ıskat edilebileceği hususunun düzenlenme altına alındığı, dosyada mevcut 30.11.2020 tarihli rapor uyarınca murisin işlem tarihinde tasarruf ehliyetinin bulunduğu, somut olayda 12.09.2017 tarihli ıskat belgesinin usule uygun olup ıskat nedenlerinin ayrıntılı olarak gösterildiği, dinlenen tanık beyanları uyarınca davacının murisi olan annesine karşı yükümlülüklerini önemli ölçüde yerine getirmediği, dolayısıyla davacının bu yöndeki talebinin yerinde olmadığı tenkis talebi

yönünden ise mirastan ıskat edilen mirasçının tenkis talebinde bulunamayacağı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

IV. İSTİNAF

A. İstinaf Yoluna Başvuranlar

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davacı vekili tarafından istinaf başvurusunda bulunulmuştur.

B. Gerekçe ve Sonuç

Bölge Adliye Mahkemesinin 06.10.2022 tarihli ve 2021/575 Esas, 2022/1061 Karar sayılı kararı ile; davacının murisine gösterdiği ilgisizlik, küfür ve hakaret eylemleri nedeniyle mirasçılıktan çıkarıldığı, somut olayda davacının murise karşı aile hukukundan doğan yükümlülüklerini yerine getirmediğinin ispatlandığı ve mirasçılıktan çıkarma koşullarının oluştuğu gerekçesiyle başvurunun esastan reddine karar verilmiştir.

V. BOZMA VE BOZMADAN SONRAKİ YARGILAMA SÜRECİ

A. Bozma Kararı

1. Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davacı vekili tarafından temyiz isteminde bulunulmuştur.

2. Yargıtay 7. Hukuk Dairesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile "...Davacı mirasbırakanı ...'ın düzenlediği Ankara 58. Noterliği 12.09.2017 tarih ve ... yevmiye numaralı vasiyetnamesi ile aynı noterlikçe düzenlenen 12.09.2017 tarih ve ... yevmiye numaralı vasiyetnamelerin iptalini talep etmiş ve husumeti davalı ...'ya yöneltmiştir. Dava konusu edilen vasiyetnamelerin içeriğine gelince Ankara 58. Noterliği 12.09.2017 tarih ve ... yevmiye numaralı vasiyetnamede mirasbırakan davacı oğlunu mirasçılıktan çıkarmış, Ankara 58. Noterliği 12.09.2017 tarih ve ... yevmiye numaralı vasiyetnamesinde ise davalı ...'ya mal vasiyetinde bulunmuştur. Bu haliyle vasiyetnamelerin ayrı ayrı değerlendirilmesi lazım gelecektir.

Ankara 58. Noterliği 12.09.2017 tarih ve ... yevmiye numaralı vasiyetnamede davacı mirasçılıktan çıkarıldığından bu vasiyetnamede belirtilen murisin çıkarma kararı iptal edilmeden, davacı mirasçı sıfatı ile Ankara 58. Noterliği 12.09.2017 tarih ve ... yevmiye numaralı davalı lehine mal vasiyeti içerikli vasiyetnamenin iptalini talep edemeyecektir.

Diğer yandan yukarıda açıklanan yasal hükümler doğrultusunda mirasçılıktan çıkarmanın iptaline yönelik davada husumetin çıkarmadan yararlanan altsoya yöneltilmesi zorunludur. Nitekim UYAP üzerinden yapılan incelemede mirasçılıktan çıkarılan davacının altsoyunun bulunduğu, 4721 sayılı Kanun'un 511 inci maddesi ikinci fıkrasına göre çıkarmadan altsoyun yararlanacağı açıktır. Bu itibarla, davacının altsoyuna karşı husumet yöneltmesi için davacı tarafa süre verilerek taraf teşkilinin sağlanması suretiyle bir karar verilmesi gerekirken eksik taraf teşkili ile karar verilmesi doğru görülmemiş, hükmün bozulması gerekmiştir..."

gerekçesiyle karar oy çokluğu ile bozulmuştur.

B. İlk Derece Mahkemesince Verilen Direnme Kararı

İlk Derece Mahkemesinin ilam başlığında tarih ve sayısı belirtilen kararı ile önceki kararda yer alan gerekçenin yanında; mirasçılıktan çıkarılan davacının altsoyunun davaya dâhil edilmesinde hukuki yararın olmadığı gibi somut olayda ıskat sebepleri yerinde görüldüğünden mirasçı sıfatı olmayan davacının belirli mal vasiyetine ilişkin davayı da açamayacağından her iki talebin birbirinden ayrılarak bekletici sorun yapılmasının yargılamayı uzatacağı gerekçesiyle direnme kararı verilmiştir.

VI. TEMYİZ

A. Temyiz Yoluna Başvuranlar

Direnme kararına karşı süresi içinde davacı vekili tarafından temyiz isteminde bulunulmuştur.

B. Temyiz Sebepleri

Davacı vekili temyiz dilekçesinde; somut olayda yasal koşulları taşımayan her iki vasiyetnamenin de iptal edilmesi gerektiğini belirterek direnme kararının bozulmasını talep etmiştir.

C. Uyuşmazlık

Direnme yoluyla Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık; davacının murisi tarafından düzenlenen resmi vasiyetname ile mirasçılıktan çıkarılmasına karşı iptal istemi yanında murisine ait diğer bir resmi vasiyetnamenin de iptali olmadığı takdirde tenkis talebini birlikte ileri sürdüğü eldeki davada; davaların ayrılmasına karar verilerek mirasçılıktan çıkarılmaya ilişkin davanın diğer iptal davasında bekletici sorun yapılmasına ve ayrıca mirasçılıktan çıkarılmaya itiraz davasında, çıkarmadan yararlanan altsoya husumet yöneltilmesinin gerekip gerekmediği noktalarında toplanmaktadır.

D. Gerekçe

1. İlgili Hukuk

Türk Medeni Kanunu'nun (4721 sayılı Kanun) 510 ilâ 512. maddeleri ile 5 17... . maddeleri.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (6100 sayılı Kanun) 110, 114, 115, 1 65... . maddeleri.

2. Değerlendirme

1. Uyuşmazlığın çözümü bakımından ilgili kanun maddelerinin açıklanmasında yarar görülmektedir.

2. Türk Medeni Kanunu, mirasçılıktan çıkarmayı cezai (TMK md. 510-512) ve koruyucu (TMK md. 513) olmak üzere iki türde düzenlemiştir. Cezai mirasçılıktan çıkarmanın hüküm altına alındığı 4721 sayılı Kanun'un 510. maddesi "Aşağıdaki durumlarda mirasbırakan, ölüme bağlı bir tasarrufla saklı paylı mirasçısını mirasçılıktan çıkarabilir:

1. Mirasçı, mirasbırakana veya mirasbırakanın yakınlarından birine karşı ağır bir suç işlemişse,

2. Mirasçı, mirasbırakana veya mirasbırakanın ailesi üyelerine karşı aile hukukundan doğan yükümlülüklerini önemli ölçüde yerine getirmemişse" hükmünü taşımaktadır.

3. Bilindiği üzere mirasçılıktan çıkarma; mirasbırakana, saklı paylı mirasçısını mirastan uzaklaştırma imkânı veren bir ölüme bağlı tasarruftur. Bu yolla mirasbırakan, saklı paylı mirasçısı bulunmasına rağmen terekesi üzerinde daha geniş bir tasarruf imkânı elde eder. Kanun koyucunun bu hükme yer vermesinin sebebi, saklı payın temelinde yatan görüşle açıklanmalıdır. Saklı pay kurumunun kabul edilmesinin sebebi; mirasbırakan ile bazı yasal mirasçılar arasında, yakın ve kopmaz kabul edilen aile bağlarının varlığıdır. Bu bağ dolayısıyla kanun koyucu, bu tür mirasçı olan hısımlara miras paylarının belirli bir oranının mutlaka bırakılmasının gerektiğini öngörmüştür. Ne var ki; bu var olduğu kabul edilen aile bağı, saklı paylı mirasçının bir davranışı yüzünden kopmuşsa, bu durum artık onu saklı payın korunmasından yararlanmaya layık olmadığını gösterir. Buna rağmen onu korumak, layık olmayan bir kimseyi, artık kalmamış olan aile bağına rağmen korumaya devam etmek anlamına gelir. İşte kanun koyucu, böyle bir durumda mirasçılıktan çıkarma kurumunu, o kişiyi saklı payın korunmasının dışında bırakmak için düzenlemiştir (Mustafa Dural/Turgut Öz, Türk Özel Hukuku, Cilt-IV, İstanbul-2019, N. 918).

4. Türk Medeni Kanunu'nun 511/1. maddesine göre, mirasçılıktan çıkarılan kimse, mirastan pay alamayacağı gibi, tenkis davası da açamaz. Mirasçılıktan çıkartılan kişinin miras payının ne olacağı hususu ise aynı maddenin 2. fıkrasında belirtilmiştir. Buna göre mirasçılıktan çıkarılan mirasçının miras payı; mirasbırakan başka türlü tasarrufta bulunmuş olmadıkça, o kimse mirasbırakandan önce ölmüş gibi, mirasçılıktan çıkarılanın varsa altsoyuna, yoksa mirasbırakanın yasal mirasçılarına kalır.

5. Türk Medeni Kanunu'nun "İspat yükü" başlıklı 512. maddesine göre mirastan çıkartılan kimse; tenkis veya iptal davası açarak, çıkarmaya itiraz edebilir. Yeri gelmişken belirtmek gerekir ki mirasbırakan; tasarrufu, çıkarma sebebi hakkında düştüğü açık bir yanılma yüzünden yapmışsa, çıkarma geçersiz olur. Ölüme bağlı tasarruflara ilişkin genel iptal sebeplerinden hangisine dayanılarak iptal davası açılmış olursa olsun; başarılı olma hâlinde, mirasçılıktan çıkarılan kişi, miras payının tamamını alır. İptal davasında ispat yükü genel kurala tabi olup; mirasbırakanın açık bir hataya düştüğünü mirastan çıkarılan kişi, aksine mirastan çıkarma sebebinin varlığını ise davalı ispat etmekle yükümlüdür. Buna karşılık mirasçılıktan çıkarılan kişi; tasarrufta çıkarma sebebinin gösterilmemiş olduğu veya gösterilen sebebin yeterli olmadığı durumlarda tenkis davası açarak, saklı payını alabilir. İptal davasının aksine tenkis davasında ispat yükü her halükârda davalıdadır (TMK md. 512/2). Gerek iptal davası gerek tenkis davası, mirasçılıktan çıkarılan mirasçı tarafından mirasçılıktan çıkarmadan yararlanan mirasçılara karşı açılır.

6. Diğer yandan 4721 sayılı Kanun'un "Belirli mal bırakma" başlıklı 517/1. maddesi "Mirasbırakan, bir kimseye onu mirasçı atamaksızın belirli bir mal bırakma yoluyla kazandırmada bulunabilir" hükmünü düzenleme altına almıştır. Anılan hükme göre belirli mal bırakma vasiyeti; mirasbırakan tarafından, bir kimseye, ölüme bağlı olarak, alacak hakkı niteliğinde sağladığı bir malvarlığı menfaati olarak tanımlanabilir. Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere; vasiyet alacaklısı, mirasbırakanın küllî halefi olmayıp cüzî halefi olduğu için, ölümle birlikte vasiyet edilen şey üzerinde doğrudan hak kazanmaz, sadece mirasçılara karşı vasiyet borcunun yerine getirilmesine

ilişkin bir alacak hakkı elde eder (TMK md. 600/2). Vasiyet konusu şey üzerindeki hakkını ise ancak vasiyet borçlusu, borcunu yerine getirince kazanır (Mustafa Dural/Turgut Öz, N. 673).

7. Somut olayda davacının annesi olan ...'ın; Ankara 58. Noterliğinin 12.09.2017 tarihli ve ... yevmiye numaralı vasiyetnamesi ile oğlu olan davacıyı 4721 sayılı Kanun'un 510/2. maddesi uyarınca mirasçılıktan çıkardığı, aynı tarihli ... yevmiye numaralı vasiyetname ile de adına kayıtlı olan aracının davalı ...'ya bırakılmasını vasiyet ettiği anlaşılmıştır. Davacı açmış olduğu dava ile her iki vasiyetnamenin de 4721 sayılı Kanun'un 557. maddesi uyarınca iptalini talep etmiş ve husumeti davalı ...'ya yöneltmiştir.

8. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "Davaların yığılması" başlıklı 110. maddesi uyarınca davacı; aynı davalıya karşı olan, birbirinden bağımsız birden fazla asli talebini, aynı dava dilekçesinde ileri sürebilir. Bunun için, birlikte dava edilen taleplerin tamamının aynı yargı çeşidi içinde yer alması ve taleplerin tümü bakımından ortak yetkili bir mahkemenin bulunması şarttır. Davaların yığılması suretiyle bir davanın açılabilmesi için gerekli olan şartlar, anılan maddenin gerekçesinde ayrıntılı olarak belirtilmiştir. Doktrinde bu durum objektif dava birleşmesi olarak ifade edilmiştir. Ne var ki objektif dava birleşmesinin şartları mevcut olmadığı hâlde, birden fazla talep için davaların yığılması şeklinde açılan bir davanın, kanunda öngörülen koşulları taşımaması durumunda hâkim, bu davaları tefrik ederek yargılamayı her bir dava için ayrı ayrı yürütmek zorundadır (Baki Kuru, Medeni Usul Hukuku El Kitabı, Ankara-2020, s. 424).

9. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "Davaların ayrılması" başlıklı 167. maddesi uyarınca davaların ayrılmasına karar veren mahkeme, ayrılmasına karar verilen davalara bakmaya devam eder. Böyle bir durumda ayrılan dava veya davalar, ayırma kararı veren mahkemenin esasına ayrıca kaydedilir ve eski kayıt ile yeni kayıt, birbiriyle ilişkilendirilir. İlk kayıt, o dosyada kalan kısma münhasır olur. Ayrılan davanın dosyası, ilk dosyada bu kısma ait yazıların tamamının onaylı suretleri konularak yeniden oluşturulur. Ayrılan davalar bakımından, daha önceden tek karar ve ilâm harcı alınmışsa, her biri için ayrı ayrı harç alınır. Daha önce alınan harç, ayrılmış davaları da kapsıyorsa yeniden harç alınmaz. Ayrılıp esas numarası alan her dava için başvuru harcı alınır (Süha Tanrıver, Medeni Usul Hukuku, Cilt-I, Ankara-2020, s. 741).

10. Bilindiği gibi maddi olayları açıklamak taraflara, ileri sürülen olayları hukuken nitelemek ve uygulanacak Kanun hükümlerini tespit ederek somut olaya uygulamak görevi hâkime aittir. Somut olayda davacı; mirasçılıktan çıkarılma ve belirli mal bırakılmasına ilişkin iki ayrı vasiyetnamenin iptali talebini, her ne kadar objektif dava birleşmesi yolu ile ileri sürmüş ise de her iki dava arasında kanunun öngördüğü anlamda bir bağlantı bulunmamaktadır. Her iki davanın, davalıları farklı olduğu gibi özellikle her iki davanın tahkikat aşamasının da ortaklaşa yürütülmeyeceği hususu şüphesizdir. Zira belirli mal bırakmaya ilişkin vasiyetnamenin iptali ile mirasçılıktan çıkarılmaya ilişkin vasiyetnamenin iptali davalarında izlenecek yöntem, esas alınacak kıstaslar ve ispat kuralları birbirlerinden tamamen farklıdır. Mahkemece; yukarıda açıklanan maddi ve hukuksal olgular gözetilmeksizin, birbirinden tamamen farklı iki davanın bir arada görülmüş olması usul ve yasaya aykırıdır. Öyle ise mahkemece yapılması gereken ilk iş; birlikte iptali talep edilen vasiyetnamelerin ayrı ayrı incelenmesi gerektiği gözetilerek, belirli mal bırakılmasına dair düzenlenen ... yevmiye numaralı vasiyetnamenin iptaline ilişkin davanın tefriki ile mahkemenin ayrı

bir esasına kaydedilmesine karar vermek ve eldeki davaya mirasçılıktan çıkarılmaya ilişkin ... yevmiye numaralı vasiyetnamenin iptal davası olarak devam etmekten ibarettir.

11. Diğer yandan mirasçılıktan çıkarılmaya ilişkin iptal davası, mirasçılıktan çıkarmadan yararlanan mirasçı veya mirasçılara karşı açılır (TMK md. 512/2). Eldeki dava ise vasiyetname alacaklısı olan ...'ya yöneltilmiştir. Nitekim bu husus Özel Daire bozma kararında "mirasçılıktan çıkarmanın iptaline yönelik davada husumetin çıkarmadan yararlanan altsoya yöneltilmesi zorunludur. Nitekim UYAP üzerinden yapılan incelemede mirasçılıktan çıkarılan davacının altsoyunun bulunduğu, 4721 sayılı Kanun'un 511 inci maddesi ikinci fıkrasına göre çıkarmadan altsoyun yararlanacağı açıktır. Bu itibarla, davacının altsoyuna karşı husumet yöneltmesi için davacı tarafa süre verilerek taraf teşkilinin sağlanması suretiyle bir karar verilmesi gerekirken eksik taraf teşkili ile karar verilmesi doğru görülmemiştir,..." gerekçesiyle bozma konusu yapılmış olmasına rağmen mahkemece direnme kararı verilmiştir. Öyle ise uyuşmazlığın çözümü için davada taraf teşkili hususuna da değinilmesi gerekmektedir.

12. Dava dilekçesinde davacı ve davalı olarak gösterilen kişiler, şeklen o davanın tarafları ise de; mahkemenin bu taraflar arasında dava konusu hakkın esasına ilişkin bir karar verebilmesi için bu kişilerin gerçekten o davada davacı ve davalı sıfatına sahip olmaları gerekir. Bir subjektif hakkı dava etme yetkisi (dava hakkı) kural olarak o hakkın sahibine ait olduğundan o hakka ilişkin bir davada davacı olma sıfatı da o hakkın sahibine; davalı sıfatı ise bir subjektif hakkın kendisinden davalı olarak istenebileceği, o hakka uymakla yükümlü olan kişiye aittir. Bir davada taraf olarak gösterilen kişiler, taraf ve dava ehliyetine ve davayı takip yetkisine sahip olsalar bile, taraflardan birinin o davada gerçekten davacı ve davalı sıfatı yoksa, davanın esası hakkında bir karar verilemeyeceğinden, dava sıfat yokluğundan (husumetten) reddedilir.

13. Taraf ehliyeti; bir davada, davacı veya davalı olarak bulunabilme yeteneğidir. 6100 sayılı Kanun'un 50. maddesine göre; medenî haklardan yararlanma ehliyetine sahip olan, davada taraf ehliyetine de sahiptir. Esasen taraf ehliyeti, maddi hukuktaki hak ehliyetinin, medeni usul hukukunda büründüğü şekildir. Gerçekten kimlerin taraf ehliyetine sahip bulundukları medeni kanuna göre belirlenir. Buna göre, hak ehliyetine sahip olan her gerçek (4721 sayılı Kanun md. 8) ve tüzel kişi (4721 sayılı Kanun md. 48) davada taraf olabilme ehliyetine de sahiptir (Baki Kuru, Medeni Usul Hukuku El Kitabı, Mart-2020, Cilt-I, s. 296). Bir davada; tarafların, taraf ehliyetine sahip olmaları, dava şartıdır (6100 sayılı Kanun md. 114/1-d). Taraf ehliyeti eksikliği durumunda, davanın esasına girilmez ve dava usuli bir kararla sonlanır (6100 sayılı Kanun md. 115/2). Ne var ki her zaman usulden ret kararı verilmesi, usul ekonomisine aykırı durumların ortaya çıkmasına sebebiyet verebilir. Bu nedenle; taraf ehliyeti eksikliğinin süre verilmek suretiyle giderilmesinin mümkün olduğu durumlarda, mahkemece hemen davanın usulden reddedilmemesi, taraf ehliyeti olmayana bu noksanlığın giderilmesini sağlaması için makul bir kesin süre verilmesi yoluna gidilmesi gerekir (Tanrıver, s. 501-502).

14. Tüm bu açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde; davacının mirasçılıktan çıkarılmasına ilişkin iptal davasını, vasiyet alacaklısı konumunda bulunan ...'ya karşı açması mümkün değildir. Zira 4721 sayılı Kanun'un mirasçılıktan çıkarılmaya ilişkin 510 ilâ 512. maddeleri arasında düzenleme altına alınan hükümler uyarınca iptal davalarında husumetin çıkarmadan

yararlanan mirasçılara yöneltilmesi zorunludur. Böyle olunca İlk Derece Mahkemesince usulüne uygun taraf teşkili sağlanmadan yargılama yapılıp direnme kararı verilmesi usul ve yasaya aykırıdır. Yapılması gereken iş, açıklanan yasal düzenleme ve ilkeler gözetilerek usulüne uygun şekilde taraf teşkili sağlandıktan sonra oluşacak sonuca göre bir karar verilmek üzere direnme kararının bozulması gerekmiştir.

15. Uyuşmazlığın çözümü için önemle belirtilmesi gereken bir diğer husus ise tefrikine karar verilmesi gerektiği belirtilen belirli mal bırakılmasına ilişkin vasiyetnamenin iptali davasında, eldeki davanın bekletici sorun teşkil ettiği hususudur. Bir davanın esastan görülüp hükmü bağlanabilmesi; başka bir mahkemede görülen veya henüz görülmeyip görülmesi sağlanması gereken davanın veya işin sonuçlandırılmasına yahut idari bir makamın tespitine bağlı ise davayı gören mahkemenin yürütmekte olduğu yargılamayı, diğer mahkemede görülmekte olan ya da görülmesi sağlanması gereken dava veya işin sonuçlandırılmasına yahut idari makamın kararına kadar ertelemesi hâlinde bekletici sorundan söz edilir (Tanrıver, s. 731). Bekletici sorun 6100 sayılı Kanun'un 165. maddesinde hüküm altına alınmıştır.

16. Kanun koyucu; ölüme bağlı bir tasarrufun iptalini dava etme hakkını, münhasıran tasarrufun iptal edilmesinde menfaati bulunan mirasçı veya vasiyet alacaklısına tanımıştır. Nitekim bu husus 4721 sayılı Kanun'un "Dava hakkı" başlıklı 558/1. maddesinde "İptal davası, tasarrufun iptal edilmesinde menfaati bulunan mirasçı veya vasiyet alacaklısı tarafından açılabilir" şeklindeki hüküm ile düzenleme altına alınmıştır. Somut olayda; mirasbırakan ... tarafından davalı ...'ya mal bırakılmasına ilişkin vasiyetnamenin iptali davası, murisin saklı paylı mirasçısı olan oğlu tarafından açılmıştır. Ne var ki davacı, mirasbırakan tarafından mirasçılıktan çıkarılmıştır. Oysa ki 4721 sayılı Kanun'un 511/1. maddesinde açıkça belirtildiği üzere, mirasçılıktan çıkarılan kimse, mirastan pay alamayacağı gibi, tenkis davası da açamaz.

17. Bu husus maddi hukuka ilişkin sıfat kavramı ile ilgilidir. Sıfat “bir şahıs veya şeyin hâli” şeklinde (Türk Hukuk Lûgatı, Ankara 2021, s. 977) tanımlanmıştır. Sıfat, tarafın bir özelliği olmadığı gibi, usule ilişkin bir kavram da değildir. Aksine sıfat, davanın taraflarının ihtilaflı maddi hukuk ilişkisinin gerçek süjesi olup olmadıklarıyla ilgili olup, dava konusu sübjektif hakka ilişkindir (Pekcanıtez Usul Medeni Usul Hukuku, İstanbul-2025, C. I., s. 909-910). Uygulamada; davada gerçek tarafın belirlenmesine ilişkin taraf sıfatı kavramı, husumet terimiyle de ifade edilmektedir. Belirtmek gerekir ki; sözlük anlamı "hasım olma durumu, düşmanlık" olan husumet terimine, gerek Hukuku Usulü Muhakemeleri Kanunu gerekse Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda yer verilmemiştir.

18. Yapılan açıklamalardan da anlaşılacağı üzere davacının mirasçılıktan çıkarılmasına ilişkin eldeki iptal davasının reddedilmesi durumunda; tefrik edilen belirli mal bırakılmasına ilişkin vasiyetnamenin iptali davasını açamayacağı şüphesizdir. Zira yukarıda on ikinci paragrafta ayrıntılı olarak açıklandığı üzere; mahkemenin dava konusu hakkın esasına ilişkin bir karar verebilmesi için, davada taraf olarak gösterilen kişilerin gerçekten o davada taraf sıfatına sahip olmaları gerekir. Bir davada taraflardan birinin davacı ya da davalı sıfatının (aktif ya da pasif husumet ehliyetinin) olmadığı belirlenirse, artık taraflar arasındaki uyuşmazlığın çözümüne girilmeden, davanın sıfat yokluğundan reddi gerekir. Bu karar, davanın dinlenemeyeceğine ilişkin bir karar olmayıp, yine davanın esasına ilişkin bir karardır.

19. Tefrik edilmesi gerektiği belirtilen dava bakımından, davacının aktif husumet ehliyetinin olup olmadığı, mirasçılıktan çıkarılmaya ilişkin asıl dava sonucunda saptanması mümkün bir hususdur. Bu nedenle tefrik edilen dava yönünden, mirasçılıktan çıkarılmanın iptaline ilişkin dava sonucu beklenmeli; asıl davanın reddi durumunda tefrik edilen davada davacı sıfatı bulunmayacağından davanın husumetten reddine, aksi takdirde davacının vasiyetnamenin iptali olmadığı takdirde tenkis talebinin esası hakkında bir karar verilmelidir.

20. Hâl böyle olunca, direnme kararı Özel Daire bozma kararında belirtilen nedenler yanında yukarıda açıklanan ilave nedenlerden dolayı bozulmalıdır.

VII. KARAR

Açıklanan sebeple;

Davacı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile direnme kararının Özel Daire bozma kararında gösterilen ve yukarıda açıklanan ilave nedenlerden dolayı 6100 sayılı Kanun'un 371. maddesi gereğince BOZULMASINA,

İstek hâlinde temyiz peşin harcının yatırana geri verilmesine,

Dosyanın 6100 sayılı Kanun'un 373. maddesinin 1. fıkrası uyarınca kararı veren İlk Derece Mahkemesine gönderilmesine,

18.02.2026 tarihinde oy birliğiyle kesin olarak karar verildi.